

tegen de benoeming van dergelijke professoren te protesteeren.

Dat men dit niet doet, dat men alleen bij benoeming van een Gereformeerde (of om in de taal van die Christelijk Historischen te spreken: Afgescheidene, Separatist) en van een Roomsche soms ach en wee roept, kan ik niet helpen.

Ik zou mij krachtens mijn overtuiging geroepen gevoelen philippica na philippica te houden tegen de overheid, die haar „ambt" slag op slag zoo slecht nakomt.

Ik zou voor den bestaanden toestand aan de openbare universiteiten kritiek te kort komen.

En dien toestand aanvaarden — dat nooit.

Doch ik wil mij bepalen tot het type van Christelijk Historischen, dat door prof. Slotemaker de Bruïne wordt vertegenwoordigd.

Hem zit art. 36 blijkbaar niet dwars.

Hij acht het normaal, dat de Overheid er niet naar vraagt, welke levensovertuiging een te benoemen hoogleraar is toegedaan.

Voor hem is er aan de universiteit plaats voor elke wereld- en levensbeschouwing.

De noodzakelijkheid van wijziging en verbetering van het huidige stelsel ziet hij niet in.

Zooals het gaat, gaat het goed.

Welnu, als ik eens zulk een Christelijk Historische was...

Welke houding zou ik dan aannemen tegenover het bijzonder Hooger Onderwijs?

— De wis- en natuurkundige fakulteit aan de V. U. compleet

Door de benoeming van Dr M. van Haften tot buitengewoon en van Dr J. F. Koksmas tot gewoon hoogleraar is de wis- en natuurkundige fakulteit compleet.

Natuurlijk moet het woord „kompleet" met een kottrelleje zout worden opgenomen.

Kompleet is een fakulteit hoogst zelden.

Er blijft altijd plaats voor nieuwe leerkrachten open.

De specialiseering van het universitaire onderwijs gaat zoo sterk door, dat schier geen enkele fakulteit er zich op beroemen kan zooveel leerkrachten te bezitten als zij wel zou wenschen.

En drie hoogleraren met één buitengewoon, al worden hun straks ook assistenten toegevoegd, brengt de natuur-filosofische fakulteit aan de Vrije Universiteit slechts even boven het minimum, door de Hooger Onderwijswet geëischt, uit.

Deze fakulteit begint, gelijk met elke fakulteit aan de Vrije Universiteit het geval was, klein.

Nemen we in aanmerking, hoe andere fakulteiten zijn uitgegroeid, dan zijn we ook ten aanzien van deze nieuwe fakulteit hoopvol gestemd.

Klein beginnen — hoewel met acht of tien hoogleraren aan te vangen te prefereeren ware — mag niet altijd als een nadeel worden beschouwd.

Bij sterke specialisatie wordt door de boomen welens het bosch niet gezien.

Bij beperkte specialisatie daarentegen houdt men meer het algemeene en de groote lijnen daarin in het oog.

Voor het begin is dat niet zoo kwaad.

Generale verkenning van het terrein eer men tot verbijzondering komt, heeft veel voor.

Inzonderheid bij een fakulteit als de natuur-filosofische.

Want nergens klemt de vraag naar de beginselen zoo sterk als daar.

Natuurlijk zal elke specialisatie niet ontbreken.

De saamvoeging van scheikunde, natuurkunde en wiskunde wijst daar op.

Verschillende vakken worden dus voorloopig niet onderwezen.

De studenten kunnen slechts een paar richtingen uit.

Maar in deze richtingen kunnen zij dan ook afstuderen.

Zij kunnen daarin alle examens afleggen en den doctorsgraad behalen.

Op de openbare universiteiten zijn zij niet langer aangewezen.

En wat nog meer is, de andere fakulteiten voelen zich verrijkt.

Zij kunnen met de nieuwe overleg plegen, gemeenschappelijke vraagstukken bespreken, op grensgebieden zich gezamenlijk bewegen.

Zoo groeien ze naar het geheel toe.

Van belang is ook, dat de Vrije Universiteit juist binnen den gestelden termijn aan de voorwaarde der Hooger onderwijswet heeft voldaan.

Nu behoef zij bij den Staat niet om uitstel te bedelen.

Wij zouden dit als een vernedering, als een testimonium paupertatis, een getuigenis van armoede, hebben aan gevoeld.

Vóór vijf jaren was het nog de bange vraag: waar halen we ook bij de kleinste mogelijke bezetting de mannen vandaan?

Men wist ze niet te vinden.

Doch ook in deze aanbidding we de wegen van Gods voorzienigheid.

De mannen werden ontdekt, toen de tijd naderde.

De taak der nieuwe fakulteit is — we lieten het reeds doorschemeren — verantwoordelijker dan die van eenige andere.

Op dit gebied van wetenschap toch legde het ongelooft nagenoeg geheel beslag.

Dit terrein moet letterlijk aan het ongelooft worden ontworsteld.

Daarom ga het gebed van Calvinistisch Nederland er voor op, dat Hij, die de Alpha en de Omega is ook in de wetenschap, de hoogleraren dezer fakulteit bijzonder bekware.

Met Dr Van Haften doet de eerste Gereformeerde Hervormde aan onze Universiteit zijn intrede. De bladen meldten het reeds.

Hiermee loont onze Universiteit, dat zij wel op den grondslag der Gereformeerde beginselen staat, maar geen kerkelijk cachet draagt.

Dr Van Haften is niet alleen een aangename persoonlijkheid, maar hij heeft het op velerlei wijze ook bewezen, dat hij met de Calvinistische beginselen wenschte te staan of te vallen.

Allen hoogleraren dezer fakulteit onze hartelijke gelukwensch.

— Een beladen agendum.

Het voorloopig agendum van de Synode, welke zoo de Heere wil, te Arnhem zal gehouden worden.

Wij geven er hier een algemeen overzicht van, waarbij we hier en daar slechts een greep doen uit wat ter behandeling is voorgelegd.

Wij behouden daarbij de terminologie van het agendum, in het vertrouwen, dat onze lezers zelf de noodige aanvullingen zullen aanbrengen.

Als er b.v. kortweg staat: „Belijdenis" beteekent dit: uitbreiding der Belijdenis en onder „Theologische School" valt ook het promotierecht.

- A. Belijdenis.
- B. Leerboek.
- C. Liturgie, waaronder ook voorstellen ter verkrijging van uniformiteit in den eeredienst.
- D. Theologische School.
- E. Theologische Faculteit der Vrije Universiteit.
- F. Radio-kerkdienst-uitzending.
- G. Kerkelijke examina (naar aanleiding van het geval-prof. Dr A. Noordzij).
- H. Verzorging emeriti-predikanten, predikants-weduwen en -weezen.
- I. Hulpbehoevende kerken en personen.
- K. Kerkregering en bezwaarschriften, waaronder
 - 3. rapport inzake echtscheiding.
 - 4. rapport inzake vrouwenkiesrecht.
 - 5. rapport inzake aanvulling der bepalingen bij overgang tot een anderen staat des levens.
 - 7. Kranken-communie.
 - 8. Zuiderzee.
 - 9. Catechetisch onderwijs schipperskinderen.
 - 10. Gemengde huwelijken.
 - 11. Oefenaars.
 - 12. Darbistendoop.
 - 16 tot 27. Bezwaarschriften.
- L. Zending, waaronder
 - 2. rapport inzake betere vooropleiding.
- M. Evangelisatie.
- N. Overheid, waaronder
 - 2. kalenderhervorming.
 - 3. rapport inzake geestelijke verzorging onzer militairen.
- O. Kerken in N.O. Indië en in het buitenland.
- P. Grensregelingen (niet minder dan 10 nrs).
- R. Archief.
- S. Varia, waaronder
 - 4. schrijven van den kerkeraad van Middelburg om de volgende Synode aldaar te houden.
 - 5. schrijven van de „Commissie voor de correspondentie met de buitenlandsche Kerken" van de Algem. Synode der Ned. Herv. Kerk om twee afgevaardigden te zenden tot een samenkomst van vertegenwoordigers van Protestantische Kerkgenootschappen in Nederland en van de oud-bisschoppelijke Clerozy ter bespreking van de vraag: wat ten onzent zou kunnen geschieden in verband met en in den geest van de Wereldconferentie van Kerken, gehouden te Stockholm in 1925.
 - 7. schrijven van de International League of aviators (Internationale Bond van Vliegeniers).

Men ziet, een groot deel van het alfabet is hierbij verbruikt.

Sommige punten beslaan vele bladzijden.

En dan is dit nog maar het voorloopig agendum.

Hoe zal dan het definitief agendum er uitzien!

De roepende kerk van Arnhem had de hoffelijkheid bij het agendum niet alleen een kaart van Arnhem, maar ook een boekje te zenden, waarin de mooie punten van die stad en haar omgeving worden beschreven.

Deze attentie zal met dankbaarheid worden ontvangen.

Alleen... zullen de Synodeleden er gebruik van kunnen maken?

Met het oog op het agendum lijkt dit twijfelachtig.

Er zal hard gewerkt moeten worden.

En komt men dan binnen een behoorlijken tijd klaar?

De bladen berichten, dat aan de Theologische school de colleges eerst op 3 October geopend zullen worden. Dit in verband met de Synode.

Men rekent te Kampen blijkbaar op een vrij langen duur.

En inderdaad: wij staan voor een beladen agendum.

Haast schreven we: een overleden agendum.

Wat in Leeuwarden gezaaid werd, biedt zich thans aan om te worden geoogst.

Zal dit gelukken?

Het is wel waard, dit onder de oogen te zien.

Volgt de Synode de werkwijze van haar voorgangsters, dan stellig niet.

En zelfs bij een verbeterde werkwijze vreezen we, dat er heel wat onafgedaan zal blijven liggen.

Natuurlijk kan de Synode zoolang vergaderen, tot alles is afgehandeld.

Maar men vergeet niet, dat een Synode ook een vermoedheidsgrens kent.

Werkt ze over die grens heen, dan heeft men daarvan nadelige gevolgen te wachten.

Dan loopt men gevaar, dat er midden in een discussie een voorstel wordt gedaan in dezer voege: aangezien de tijd er niet rijp voor is om dit of dat punt te verwerkelijken, worde het van de Synodale tafel genomen.

Zoo'n voorstel vindt dan een grotige ontvangst. Het onrijpheidsargument slaat toch al zoogauw in.

Een beladen agendum kan reeds van meetaf zulk een schrik inboezemen, dat genoemd argument al in de eerste weken wordt gebezigd.

Doch ervaring leert, dat men daarmee volgende Synodes drukkend belast.

Een voorbeeld daarvan heeft men in de orde van den eeredienst.

Op de Synode van Utrecht werd daarover een geanimeerd debat gevoerd.

Duidelijke lijnen waren nog niet zichtbaar.

Een voorstel met het onrijpheidsargument werd ingediend en aangenomen.

Maar de kerken waren er niet door bevredigd.

Vele plaatselijke kerken stelden zelf een orde van eeredienst vast.

De verwarring werd grooter dan ze te voren was.

En thans komen er voorstellen om Deputaten te benoemen ten einde deze zaak opnieuw te onderzoeken.

Dat wordt voor de kerken een dure en langdradige geschiedenis.

Had de Synode van Utrecht, omdat zij niet gereed kon komen, de Deputaten ad hoc gekontinueerd, dan zou dit een heel anderen indruk hebben gewekt, de kerken zouden niet zelf maatregelen hebben genomen, maar liever hebben gewacht en deze zaak zou niet noodeloos zijn vertraagd.

Als men niet oppast, repetiert deze geschiedenis zich.

Er is ook een andere manier. Een voortvarende praeses kan vele punten van het agendum ordoor hameren. Welk een vriend van voortvarendheid we ook zijn, men moet daarin toch perspectief aanbrengen.

Er moet onderscheid worden gemaakt tusschen wat voor onze kerken van hoog belang is en wat minder importantie heeft.

Dat eischt van het moderamen en inzonderheid van den praeses een buitengewoon helder doorzicht en verstandige takt.

Het voorloopig agendum vertelt, dat er thans zaken aan de orde komen, waarvan een Synode zich niet op de eene of andere manier mag afmaken.

Men moet de discussies den vrijen loop laten, althans binnen de grenzen van het redelijke.

Een andere methode wreekt zich.

Maar hoe komt de Synode er dan doorheen?

Wij willen daarover onze gedachte wel uitspreken.

Zij, die den arbeid verdeelen, houden hiermee vooral rekening: wat moet op deze Synode per se afgehandeld worden en wat kan desnoods nog wachten door Deputaten te continueeren. Dan dringe het moderamen er bij de commissies op aan om de eerstbedoelde voorstellen ook het eerst in studie te nemen. Dit sta daarbij op den voorgrond: wat gedaan wordt, moet goed worden gedaan. Overhaasting worde vermeden. Verleden week deden we een stem van een Synodelid der Chr. Geref. Kerk in Amerika hooren. Hij was van gevoelen, dat menig besluit anders zou zijn uitgevallen, indien vele Synodeleden niet zoo verlangd hadden naar het einde, iets dergelijks komt bij ons ook voor. Men zij er tegen op zijn hoede. Want dit baat den kerken niet, maar schaadt haar. Zijn de zaken, die niet wachten kunnen, degelijk behandeld en blijft er dan nog tijd over, dan kan men met de andere een aanvang maken. Maar ook dan geve men elk punt de bespreking, welke het verdient. Over de vraag, hoelang een Synode op z'n hoogst moet duren, kan men verschillen. Wij voor ons meenen, dat in geen geval de vier weken mogen worden overschreden.

Wij bieden deze idee ter overweging aan.

Wij geven haar gaarne voor een betere.

Indrukken van den dag.

Philadelphia, 6 April 1930.

Gisteravond had ik het genoegen, eenige leden van het Westminsterse seminarie te ontmoeten.

Prof. tisch apol ware hadd hous zool juist maan is na een onze leerli steel gem in gauw Onze een Amen Door kelijk belof lijk on Zelf in ec in he „Dra veels ik ge uitzie men die r uitbli biedt Euroj aan, woor door mee hotel één e hebb afme in ku komb siesta zonde u doe te ge uitrus kunn rook uit, d en er heeft. Gis maak predil looip en B uit. D reden om i gereke is ev nonce premi rika. Rutge 'sM kant Amer voor kome ons l telen, ten e op hi te sp zijn, c hen o zonde geldt, een g tekort plaats van d zij zie leiden sen es bijbol, ge lez over : van d lijkei meest worde Dr heeft niet, i nog k kamer zijn v eer sj Maa Camp) Het